

Oud Leiden Nieuws

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

KWARTAALBLAD VAN DE HISTORISCHE VERENIGING OUD LEIDEN

Vr. 13 sept. HVOL (OMD) lezing door

Simone Vermaat

Za. 14 en zo. 15 sept. Open Monumentendagen

Za. 21 sept. HVOL excursie naar Hoorn

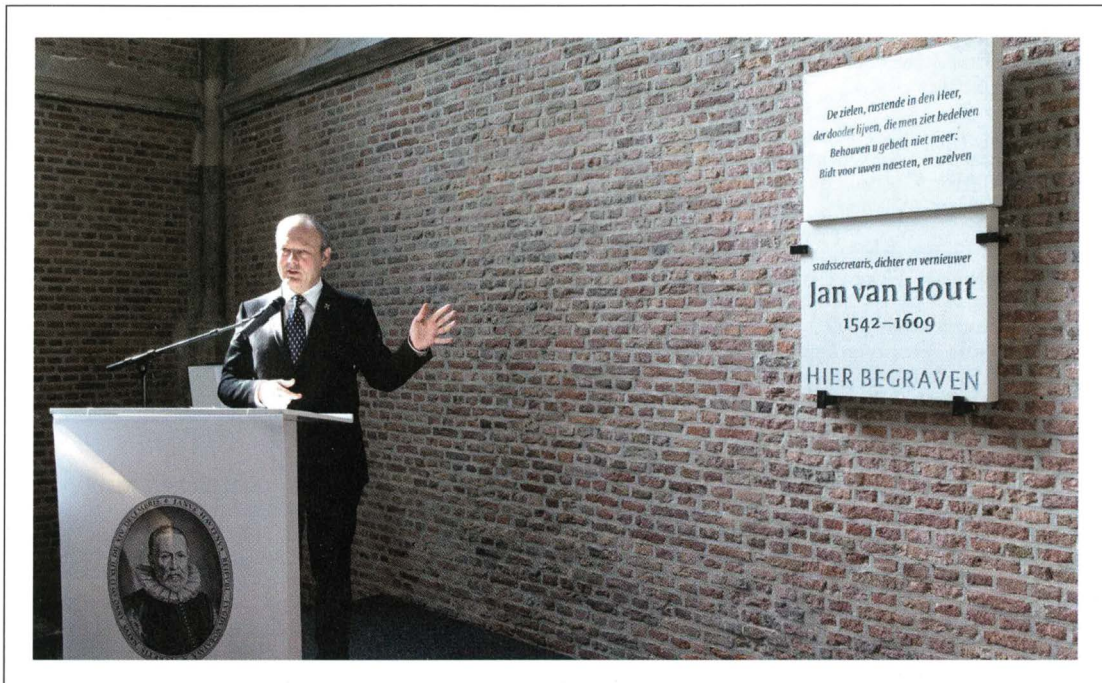
Zo. 22 sept. Leidse Molendag

Di. 15 okt. P.J. Blok-lezing door George Maat

Za. 19 okt. HVOL excursie naar Haarlem

Za. 2 nov. Dies HVOL en lezing door

Onno Blom

*De onthulling van de Jan van Hout gedenksteen in de Pieterskerk
door burgemeester Henri Lenferink (foto Hielco Kuipers).*

Oud Leiden Nieuws
jaargang 1 nr. 3
augustus 2013

AGENDA - DATA OM TE NOTEREN

Dinsdag 3 september 2013

Eerste bijeenkomst van de Dirk van Eck-werkgroep (HVOL) voor sociale en economische geschiedenis van Leiden. Alle belangstellenden welkom.

<http://www.oudleiden.nl/sociale-economische-geschiedenis/werkgroep-sociale-economische-geschiedenis>.

Plaats: Rijnlands Architectuur Platform, Nieuwstraat 33
Aanvang: 20.00 uur

Woensdag 11 september 2013

RAP Lezing over het werk van architectenbureau Veldman-Rietbroek-Smit.

Plaats: Rijnlands Architectuur Platform, Nieuwstraat 33
Aanvang: 20.00 uur

Vrijdag 13 september 2013

Lezing 'Macht en pracht aan de wand' door Simone Vermaat over de monumentale kunst van de wederopbouw, georganiseerd door de Historische Vereniging Oud Leiden in samenwerking met de Open Monumenten Dagen 2013. Zie ook elders in dit blad.
Plaats: Museum Boerhaave, Lange St. Agnietenstraat 10
Aanvang: 20.00 uur

Zaterdag 14 en zondag 15 september 2013

26ste editie van de Leidse Open Monumentendagen. Zaterdag 10.00 tot 17.00 uur, zondag 12.00 tot 17.00 uur. Zie ook elders in dit blad.

Zaterdag 21 september

HVOL Excursie naar Hoorn (zie elders in dit blad).

Zondag 22 september 2013

Leidse Molendag. Alle negen Leidse molens houden open huis en zijn te bezichtigen van 10.00 tot 17.00 uur. Zie ook elders in dit blad.

Tot en met dinsdag 1 oktober 2013.

'Planten van 1001 nacht'. Speciale wandelroute langs planten uit Arabische gedichten.
Plaats: Hortus Botanicus, Rapenburg 73

Dinsdag 15 oktober 2013

P.J. Blok lezing door George Maat. Titel 'Boerhaave en zijn tijdgenoten, en de betekenis van hun lichaamslengte'. Organisatie: Universiteit Leiden, Leidsch Dagblad en Historische Vereniging Oud Leiden. Zie ook elders in dit blad.

Plaats: Klein auditorium Academiegebouw, Rapenburg.
Aanvang 20 uur.

Zaterdag 19 oktober

HVOL excursie naar Haarlem (zie elders in dit blad).

Donderdag 31 oktober 2013

Openbare bijeenkomst over het collectieplan van Museum De Lakenhal en het meerjarige project Restauratie & Uitbreiding van de monumentale Laecken-Halle.

Plaats: Museum De Lakenhal, Leiden. Meer informatie begin oktober.

Zaterdag 2 november

Diesviering van de Historische Vereniging Oud Leiden met o.a. dieslezing door Onno Blom en presentatie Leids Jaarboekje 2013. Aansluitend historische begrafenistoet naar 200-jarige begraafplaats Groenesteeg.
Plaats: Hooglandse Kerk, ingang Nieuwstraat. Aanvang: 11.00 uur, kerk open 10.30 uur.

Let op: toegang tot lezingen georganiseerd door HVOL alleen op vertoon van ledenpas. Niet leden betalen 5 euro.

COLOFON

Postadres:

Secretaris HVOL, Postbus 917,
2300 AX Leiden, tel 071-3012660
e-mail: secretaris@oudleiden.nl
Website: www.oudleiden.nl
Website beeldbank: <http://beeldbank.oudleiden.nl>

Bestuur HVOL:

Hans Blom, voorzitter, voorzitter@oudleiden.nl
Miep Smitsloo, secretaris@oudleiden.nl
Victor Wijnands, penningmeester@oudleiden.nl
Loes Edzes-Eijsackers, lezingen@oudleiden.nl
Charles van Reij, dirkvaneck@oudleiden.nl
Gerard Kramer, historischkarakter@oudleiden.nl
Rens Heruer, promotie@oudleiden.nl
Paul Birker, kwartaalblad@oudleiden.nl

Overige contactpersonen:

Debbie van Steenpaal, website@oudleiden.nl
Jeroen Bruin, webmaster@oudleiden.nl
Rob Smit, excursiecommissie@oudleiden.nl
Hans van Ulden, beeldbank@oudleiden.nl
Lenie Witkam, jaarboekje@oudleiden.nl
Redactie Kwartaalblad: Paul Birker, Bram van Leeuwen
E-mail redactie: kwartaalblad@oudleiden.nl
Het ANBI nummer van HVOL is #043119112
International Standard Serial Number:
ISSN 2214-353X
Opmaak en druk: Drukkerij Sparta, Leiden

Het bruist van de activiteiten

Terwijl ik, midden in een heerlijk warme zomer, dit stukje schrijf, is het opvallend rustig in de stad. Maar dat is gedeeltelijk schijn, want tegelijk zijn er tal van tekenen dat er van alles gaande is, in ieder geval in en rond onze vereniging. Een blik op de agenda en aankondigingen in dit nummer van *Oud Leiden Nieuws* levert het bewijs. Het bruist van de activiteiten. Als vereniging openen wij op 13 september het seizoen met onze gebruikelijke lezing ter opening van de Open Monumentendagen (thema Macht en Pracht; 14 en 15 september), ditmaal over 'Monumentale kunst van de wederopbouw'. Een week later, op zondag 22 september, draaien op de Leidse Molendag alle Leidse molens en dat zijn er meer dan u zich realiseert.

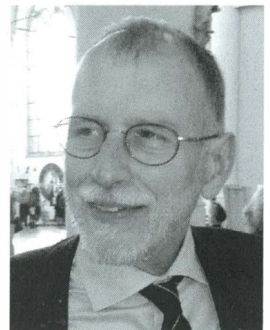
Een maand later, op 15 oktober, volgt de P.J. Blok-lezing onder de titel 'Boerhaave en zijn tijdgenoten' over fysisch-antropologisch onderzoek naar begravenen in de Pieterkerk. Zaterdag 2 november is dan al weer onze 111de dies, die in samenwerking met de gelijknamige stichting, mede in het teken staat van 200 jaar 'Groenesteeg'. Ondertussen zijn onze werkgroepen en commissies actief. De excursiecommissie biedt weer twee aantrekkelijke bestemmingen aan (Haarlem en Hoorn), de beeldbank is een intensieve samenwerking met Erfgoed Leiden en Omstreken (ELO) aangegaan en werkt na het succes van de kalender 2013 (uitverkocht!) aan een vervolg voor 2014. De werkgroep geveltekens boekte op 19 juni een schitterend succes met de onthulling van de gerestaureerde stenen 'De Gecroonde Hoet' in de Diefsteeg (hoek Breestraat) en is alweer volop

aan het werk met volgende deelprojecten. Een nieuwe aflevering van ons Jaarboek is in productie en na het plechtig beklonken samengaan met de stichting Dirk van Eck staat de gelijknamige werkgroep van onze vereniging inmiddels in de steigers.

En dan zwijg ik nog maar van de reeks van andere grotere en kleinere activiteiten zoals die van onze commissie 'Behoud Historisch Karakter van de Stad' en de werkgroep De Oude Kooi, tegenwoordig veelal in samenwerking met het Waterambacht Leiden. Gezamenlijk met ook andere partners in de stad – van welke ik de stichting Diogenes van harte gelukwens met het 40 jarig bestaan – hebben we zowel formeel als informeel veelvuldig contact met de gemeente over de voortgang (en beperkingen) van tal van projecten. Niet alles gaat helemaal naar onze wensen – zou het anders kunnen? – maar het geheel overziend neig ik tot een positief oordeel over ons beleid door te proberen via veelvuldig overleg ook in vroege stadia van planontwikkeling onze bijdrage aan de ontwikkeling van de stad te leveren. Volledig ben ik dan nog altijd niet, maar de maat van dit stukje is vol.

Kortom: het bruist van de activiteiten in en om onze vereniging.

Hans Blom
Voorzitter HVOL

Macht en pracht aan de wand; monumentale kunst van de wederopbouw

Op 13 september om 20.00 uur in Museum Boerhaave opent de Historische Vereniging Oud Leiden de Open Monumentendagen met een lezing door Drs. Simone Vermaat over monumentale kunst van de wederopbouw.

In veel openbare gebouwen, zoals scholen, stations, kerken, winkelcentra, kantoren, theaters en gemeentehuizen bevindt zich monumentale kunst. Kunstwerken van Wally Elenbaas, Louis

van Roode, Daan Wildschut, Jeroen Voskuyl en Lex Horn sieren wanden, gevels, vloeren en plafonds van de Nederlandse naoorlogse architectuur. En hoewel wij bijna dagelijks gebruikmaken

Een collage van naoorlogse monumentale kunst uit de wederopbouwperiode.

van deze openbare gebouwen, genieten monumentale kunst en de monumentale kunstenaars nauwelijks enige bekendheid.

Erfgoed van de wederopbouw

Door gebrek aan kennis en waardering dreigt waardevol erfgoed uit de wederopbouwperiode geruisloos te verdwijnen. Ten onrechte; de periode 1940-1965 is een belangrijke periode in de Nederlandse cultuurgeschiedenis, maar kreeg al snel het etiket saai, gezapig en braaf opgeplakt en dat gold ook voor de architectuur, stedenbouw en monumentale kunst. Gelukkig is er steeds meer belangstelling en waardering voor erfgoed uit deze periode.

Wat is monumentale kunst?

Monumentale kunst is kunst die vele verschijningsvormen kent en die speciaal voor een bepaalde plek op, in of aan een gebouw ontworpen is. Er waren verschillende (Rijks)percentageregelingen, waarbij 1,5 procent van de bouwsom besteed diende te worden aan kunsttoepassingen in het gebouw. Deze regelingen waren een belangrijke stimulans voor monumentale opdrachten in deze periode. Monumentale kunst vormt vaak letterlijk een eenheid met het gebouw waarvoor zij is ontworpen. De gebouwen veranderen in de loop der jaren van eigenaar en bestemming en het kunstwerk verliest daardoor zijn context en betekenis. Door het nagelvaste karakter ondergaat deze kunst vaak hetzelfde lot als de gebouwen waar zij in, op of aan zit. Veel wederopbouwijken, gebouwen en dus ook de daarmee verbonden kunstwerken, worden bedreigd in hun voortbestaan. Niet alles kan behouden worden, maar de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) wil verantwoord waarderen, selecteren en behoud van het wederopbouwerfgoed op de

agenda zetten. In september verschijnen er op initiatief van de RCE drie publicaties die met elkaar het verhaal van de wederopbouw integraal vertellen: *Atlas van de wederopbouw*, *Monumenten van de wederopbouw* en *Kunst van de wederopbouw*.

Inventarisatie

Voor verantwoord waarderen en selecteren hebben we een overzicht nodig en daar ontbreekt het nu juist aan. Daarom doet de Rijksdienst een beroep op u. Kent u voorbeelden van monumentale kunst in uw directe omgeving, uw gemeente, uw wijk of misschien zelfs in uw eigen gebouw? Ga naar de website www.helpwandkunstopsporen.nl en voeg uw kunstwerk toe. Met uw hulp kunnen we een landelijk overzicht maken van de monumentale kunst in Nederland en dit waardevolle erfgoed uit de wederopbouwperiode de aandacht geven die zij verdient.

Simone Vermaat

Simone Vermaat is onderzoeker en conservator bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Zij is redacteur van de nog te verschijnen publicatie: 'Kunst van de wederopbouw, Nederland 1940-1965: Experiment in opdracht', Frans van Burkom, Yteke Spoelstra en Simone Vermaat (red.), Nai010, Rotterdam, 192 pag., €34,50, ISBN 978 94 6208 091 1.

N.B. Op 23 september verschijnen ook:

'Atlas van de wederopbouw, Nederland 1940-1965: Nieuw Nederland', Anita Blom (red.), Nai010, Rotterdam, 304 pag., gebonden, € 49,50, ISBN 978 94 6208 092 8.

'Monumenten van de wederopbouw, Nederland 1940-1965: Opbouw en optimisme', Dorine van Hoogstraten en Ben de Vries, Nai010, Rotterdam, 288 pag., € 34,50, ISBN 978 6208 090 4.

Boerhaave en zijn tijdgenoten, en de betekenis van hun lichaamslengte.

Een fysisch-anthropologisch onderzoek van begravenen in de Pieterskerk te Leiden.

Op 15 oktober 2013 zal Prof. G.J.R. Maat de P.J. Blok-lezing houden in het Klein auditorium van het Academiegebouw aan het Rapenburg te Leiden, aanvang 20.00 uur. Deze lezing wordt ieder jaar georganiseerd door de Historische Vereniging Oud Leiden, de Leidse Universiteit en het Leidsch Dagblad.

Tijdens de voorlaatste restauratie van de Pieterskerk in Leiden (1976-1982) vonden tijdens de winter van 1979/80 opgravingen plaats met medewerking van 16 studenten. Er werden grafkelders die skeletmateriaal bevatten uit de tweede helft van de 17de eeuw en uit de 18de eeuw onderzocht, gevolgd door een identificatieonderzoek in 1980. De stoffelijke resten werden bestudeerd met fysisch-anthropologische methoden. Lokalisatie en identificatie van overblijfselen van enkele historisch belangrijke personen, zoals Herman Boerhaave, werden mogelijk gemaakt door goed bewaard gebleven kerkregisters.

Plattegrond van de grafkelders in de Leidse Pieterskerk, behalve van die in het koor en de kooromgang. De ingevulde vakjes betreffen de 40 kelders waaruit 206 individuen werden opgegraven.

Van meet af aan was lichaamslengte deel van het onderzoek. De skeletten waren dermate vergaan dat veel meer anatomisch onderzoek niet mogelijk was. Naast de identificaties, moest er ten aanzien van de mannelijke lichaamslengte geconcludeerd worden dat die t.o.v. 1980 erg klein was. De gemiddelde lengte van de volwassen mannen werd geschat op 166,7 cm. Nu, vierendertig jaar later, en na vele opgravingen elders, is een vergelijking mogelijk met de lengte van mannen die in de Lage Landen leefden tussen het jaar nul en 2010. De geringe lengte van de mannen in de Pieterskerk is karakteristiek voor de periode voorafgaand aan de 'industriële revolutie' in Nederland.

George J.R. Maat studeerde Geneeskunde aan de Universiteit Leiden en behaalde in 1973 zijn artsexamen. Na zijn promotie in 1974 was hij als anatoom werkzaam aan vele universiteiten. Zijn onderzoeksterrein is de forensische en archeologische antropologie. Hij was als kernlid van het Rampen Identificatie Team werkzaam bij de vuurwerkramp in Enschede (2000) en de tsunami-ramp in Thailand in 2004/5. Archeologisch aandachtsgebied: o.a. de Pieterskerk-opgravingen te Leiden in 1979/80 (grafkelder van de familie Boerhaave), het grafmonumentonderzoek in Rijnsburg in 1996 (de vermeende resten van de Graven van Holland) en het onderzoek naar de gezondheidstoestand en lichaamslengte van Nederlanders sedert het begin van de jaartelling.

HVOL Excursie naar Hoorn

Zaterdag 21 september 2013

Hoorn is ca.700 jaar geleden ontstaan als een nederzetting aan de monding van het riviertje de Gouw. De naam komt van het middeleeuwse woord Horne hetgeen hoek betekent. Hoorn ligt in een soort hoek in de kustlijn.

In het centrum van de stad ligt het plein De Roode Steen waar in het verleden werd rechtgesproken en vonnissen voltrokken werden. Belangrijke verbindingswegen, zowel water als landwegen, kwamen hier bij elkaar, waaronder de nu gedempte Gouw. Aan de Rode Steen bevinden zich de Waag en het Statencollege waarin thans het Westfries Museum, HET museum van de Gouden Eeuw is gevestigd. Op het Grote Oost 6, (Waterschapshuis) is een gevelsteen met twee kaasdragers erop afgebeeld, herinnerend aan de vroegere kaasmarkt. Op het plein is het standbeeld van Jan Pietersz Coen na discussie inmiddels herplaatst. Langs de meetlat van deze tijd zou Coen namelijk als een oorlogsmisdadiger beschouwd kunnen worden.

Tijdens de tachtigjarige oorlog kiezen zowel Hoorn, Haarlem en Leiden de kant van de Willem van Oranje. In 1573 proberen de Watergeuzen en West-Friezen de haven van Amsterdam te blokkeren, waarna een zeeslag op de Zuiderzee volgt. De Hoomse Jan Harinck wist in het want van het vlaggenschip van de Spaanse admiraal Bossu te klauteren, de admiraalsvlag los te snijden en de prinsenvlag te hijsen. De Spaanse vloot raakte daarvoor in verwarring en blies de aftocht.

Hoorn heeft een rijke zeevaarthistorie, met als hoogtepunt de zestiende en zeventiende eeuw. Kaap Hoorn werd in 1616 ontdekt door een Hoornse schipper, waarbij een nieuwe doorvaart naar Indië werd gevonden. Schepen die via de Sont naar de Oostzee varen, moesten tol betalen. De tol werd geheven naar de omvang van het dek van

de schepen. In Hoorn ontwierpen daarom een scheepstype dat door een kleiner dek-opervlak de tol voor een deel kon omzeilen: Het Fluitschip.

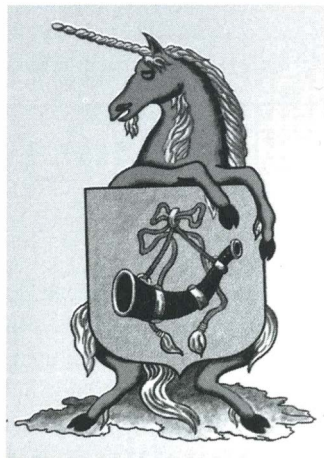
Hoorn, Haarlem en Leiden delen de lakenindustrie in de zeventiende eeuw en daarmee ook de instroom van Vlamingen en Walen. Leiden heeft een meerderheid aan Walen gekregen terwijl Haarlem en Hoorn voornamelijk Vlamingen als nieuwe werknemers kregen. Hedentendage is de bloembollenweek in de directe omgeving een verbintenis tussen de drie steden.

Op 21 september 2013 bezoeken we Hoorn:

9:00 u Vertrek vanuit Leiden per bus (Lubbe Reizen) vanaf Lammenschansweg thv. nr 119.

9:15 u Vertrek vanuit Oegstgeest bij het Witte Huis, Wilhelminapark.

10.15 u Aankomst in Hoorn bij Brasserie Het Park met zijn prachtige uitzicht op het Markermeer waar we koffie met een stuk Hoornse broeder nuttigen. Een vertegenwoordiger van de Vereniging Oud Hoorn vertelt ons daar het een en ander over de stad. In groepen maken we daarna een stadswandeling door het historische havenstadje **Voor ons "12 uurtje"** gaan we het Oostereiland op. Daar vinden aan de Buitenhaven de, in een oude gevangenis gevestigde Brasserie Oostereiland.

In de middag zal men een keuze moeten maken tussen een bezoek aan het onlangs van een nieuwe presentatie voorziene Westfries Museum, of een combinatiebezoek aan het Museum van de 20^e eeuw en het kleine museum “Varend Erfgoed”.

Daarna mogelijk nog even op een terrasje zitten voordat de bus ons weer naar de Leidse regio brengt.
De kosten voor deze excursie bedragen € 27,50 pp.

HVOL excursie ‘Haarlem op een bordje’.

Zaterdag 19 oktober 2013

Uithangborden, gevelstenen, gapers, bovenlichten, plaquettes... allemaal geveltekens. Het begon al in de late Middeleeuwen dat men aan het huis de bewoner of zijn beroep wilde herkennen. Later gingen men via geveltekens de geschiedenis markeren: van de stad, van gebeurtenissen, beroepen en bewoners. Op zaterdag 19 oktober 2013 hebben geveltekens onze aandacht! Wij zijn die dag te gast bij Stichting Geveltekens Vereniging Haarlem. Haarlem heeft een rijke traditie aan geveltekens. Wij gaan ze zien en zo de stad leren kennen: Waar was het oorspronkelijke stadhuis? Wat herinnert aan het Beleg van Haarlem? Kent u de oplossing van het raadsel op de steen bij Hollands oudste hofje? Er zijn herinneringen aan kerken, kloosters, gasthuizen en scholen. We horen dat de stad veel brouwerijen had, en ambachten als lijnwaad-

pakkers, goudsmeden, wevers. Ook Haarlem werd rijk van vluchtelingen uit het zuiden die hun kennis en kunde meebrachten. Haarlem laat die geschiedenis zien!

De Werkgroep Geveltekens van HVOL adviseerde Haarlem te bezoeken. Vorig jaar startte de Leidse werkgroep met als doel historische gevelstenen in Leiden te bewaren, herplaatsen en/of te restaureren. Leiden kent heel bijzondere tekens.

In de Breestraat staan verzen op de stadhuisgevel én liggen er Stolpersteine bij enkele huizen. Gelukkig zijn onlangs de oorspronkelijke gevelstenen op Breestraat 81 (zijgevel) herplaatst!

Geveltekens staan (weer) volop in de belangstelling; er valt veel te zien op www.gevelstenen.net.

Op zaterdag 19 oktober 2013 bezoekt de HVOL Haarlem.

9.00u De bus van Th. Lubbe Reizen vertrekt vanaf de Lammenschansweg, ter hoogte van nr. 119, bij de Hyacinthenstraat.

9.15u Vertrek uit Oegstgeest bij het Witte Huis, Wilhelminapark.

10.00u Koffie met zuidammertje (hartige chocola) in restaurant Zuidam, Scheepmakersdijk 2a in Haarlem. Het bestuur van Stichting Geveltekens Vereniging Haarlem heet ons welkom met een korte inleiding over de stad.

10.45u Vertrek in groepen onder leiding van een gids van de Vereniging Haarlem.

13.00u Aankomst bij Jopen, een voormalige kerk, met een prachtige herbestemming. In het restaurant krijgt u een gevarieerde lunch.

14.00u Met een groepje naar keuze kunt u een museum bezoeken:

- Frans Hals Museum aan het Groot Heiligland. Dit jaar viert het zijn 100-jarig bestaan, als hét museum van de Gouden Eeuw.
- Teylers Museum aan het Spaarne is Nederlands oudste museum. Het gebouw is zelf een bezienswaardigheid, heeft een uitgebreide collectie en dit jaar de tentoonstelling 'Slavernij in beeld'.
- In De Hallen aan de Grote Markt is Moderne en Hedendaagse kunst te zien. In oktober een project van een jonge tentoonstellingsmaker.
- Voor een geïnteresseerde groep is nog een ex-

tra Geveltekentocht mogelijk naar 'de Vijfhoek', oorspronkelijk woon/werkgebied van de Vlamingen (textiel!) rond de Nieuwe Kerk en nu levendig en leuk.

- Natuurlijk kunt u ook kiezen voor een eigen activiteit.

16.00u Iedereen terug bij Jopen, Gedempte Voldersgracht 2; vandaar gezamenlijke wandeling naar de parkeerplaats van onze bus.

17.30u -18.00u Aankomst in Oegstgeest en nachten in Leiden.

De kosten voor de dagtocht 'Geveltekens Haarlem' bedragen € 25,-

Nieuwe regels voor het inschrijven en betalen voor HVOL excursies

Inschrijven:

Via de website www.oudleiden.nl/nieuwsarchief/geef-u-op-voor-een-excursie.nl.

U krijgt een formulier te zien dat u moet invullen. De items waar een sterretje bij staat moeten verplicht worden ingevuld waarna men verder kan gaan. Net zo als altijd kunt u één introductie mee laten inschrijven.

Heeft u moeite met het invullen van het formulier? Bel dan naar 071 5210752 (Rob Smit) en geef uw telefoonnummer via de telefoonbeantwoorder door. U wordt dan teruggebeld door een van de leden van de excursiecommissie die uw inschrijving voor u op de website zal zetten.

NB: het e-mailadres excursiecommissie@oudleiden.nl is niet meer beschikbaar voor het inschrijven. Wel uiteraard voor andere vragen wat betreft excursies.

Betalen:

Graag direct na de aanmelding de excursiekosten overmaken op ING bankrekening 5901264 (IBAN: NL67 INGB 0005 9012 64) t.n.v. Vereniging Oud Leiden (NB let op dat u het juiste nummer gebruikt, aangezien de rekening voor de contributiebetaling dezelfde naam heeft). Vermeld ook hier uw HVOL lidmaatschapsnummer, de excursie waarvoor u inschrijft en de naam van uw eventuele introductie.

Uw HVOL lidmaatschapsnummer staat op het adreslabel van dit blad.

De nieuwe “LEIDEN-KALENDER 2014”

De HVOL Beeldbank geeft voor de tweede maal een kalender uit.

Ruim een jaar geleden heeft de Beeldbank het initiatief genomen om een kalender uit te geven met straatbeelden uit het verre verleden samen met beelden van nu. Dit in samenwerking met de jubilerende Leidse Amateur Fotografen Vereniging (LAFV). De kalender is een enorm succes geworden en was binnen de kortste keren uitverkocht.

Dit heeft de beeldbank van onze vereniging doen besluiten om voor het jaar 2014 opnieuw een kalender uit te geven, weer met oude opnamen vergezeld van hedendaagse beelden. De foto's van de kalender geven een beeld van de vele markten van Leiden, toen en nu. Tijdens de Dies op 2 november 2013 in de Hooglandse Kerk zal de kalender 2014 worden aangeboden. Voor de leden van de vereniging is direct na de viering de kalender te koop voor € 5,00, daarna in de plaatselijke boekhandels voor € 6,50. Zorg dat u deze unieke kalender niet mist !!!

Locatie Botermarkt voor de winkel van Geyer op marktdag, ca. 1928. Schenking mevr. M.M.F. van der Reyden-Bruggemann. Het vrachtwagentje is van fa. “Klaverblad koffie en thee”.

Oproep van de Penningmeester

Veel leden hebben hun bijdrage over het jaar 2013 al voldaan, maar mag ik toch een oproep doen aan die leden die nog niet betaald hebben, om de contributie over het jaar 2013 over te ma-

ken op de rekening van de vereniging 175228.

*Bij voorbaat dank,
Victor M Wijnands, penningmeester*

Nieuwe Leden

G.P.A. Bergers; A. Bergers-Verhoogt; C.J.M. de Bock; G. J. Bouwman; M.A. Dent; B.O.S. Duk; G.J. Daalhuisen; F. Frankhuizen; P. v.d. Horst; T. van der Kooij; M. Krikken; J. Lambrechts; Ph.A. Leembruggen; D.H.J. Maats; P. Mandas; N. Massaar; M.G.J. van Munster; J.W. Planjer; C.M. Plug; R.K. Ris; J.C.M. de Ru; A. Rutgers van der Loeff; H.J. van der Veer; J.C. Verwoerd; T. v.d. Vlist; L. v.d. Voort; J.A.P.M. Westerdijk; D. de Wit; J.W. Zee.

Het fotoalbum

De Beeldbank ontvangt regelmatig oude foto's, briefkaarten en dia's van familieleden, waarvan de maker c.q. fotograaf overleden is. Zo ontving de Beeldbank bijvoorbeeld het album van Mw. M.M.F. van der Reijden-Bruggeman. Zij heeft in de jaren dertig een album samengesteld met straatbeelden en gebouwen van Leiden. Door saneringen in de binnenstad en/of bouwvalligheid van huizen en gebouwen is een aantal afbeeldingen inmiddels uniek. Wat direct opviel was de kwaliteit van de opnames, zeker rekening houdend met de periode waarin de foto's gemaakt zijn, zo rond de jaren dertig. Een vrouw die fotografeerde moet wel een echte liefhebber zijn geweest in een tijd dat fotograferen voornamelijk een zaak voor mannen was.

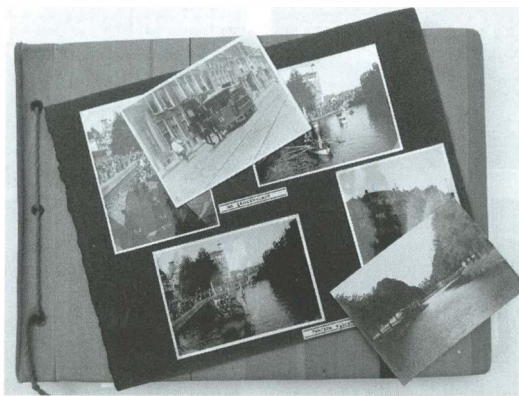
Mw. M. Bruggeman was medewerkster van het fotoatelier Jonker, sinds 1881 gevestigd aan de Apothekersdijk nummer 7. In het jaar 1933 vestigde Jonker & Zn zich in een nieuw pand aan de Breestraat 29 naast bioscoop Trianon. Daarvoor hadden ze jarenlang als tandartsen hun beroep

uitgeoefend. De nieuwe winkel werd grondig verbouwd en achter de winkel werd een donkere kamer en een retoucheer-inrichting geplaatst. Jonker nam een verkoopster/retoucheuse in dienst en dit brengt ons weer bij onze fotografe. Voor een deel was de kwaliteit van de foto's aldus te verklaren. We weten niet precies waarmee ze fotografeerde, maar het was zeer waarschijnlijk een klappcamera, die toen bij amateurs zeer populair was. De werkomgeving moet voor Bruggeman inspirerend zijn geweest, zeker met de wetenschap dat Jonker begon met kleurenopnamen in navolging van Gebroeders Lumière, die zoals destijds in hun advertentie stond "bewonderenswaardig waren van kleur en natuurgetrouwdheid en de fijne schakeringen der kleuren".

Op de website van de HVOL vindt u onder het kopje "Beeldbank" de collectie van Mw. v.d. Reijden-Bruggeman, weliswaar nog in de oude layout. Begin 2014 zullen afbeeldingen van de beeldbank op groter formaat te zien zijn.

Dankzij haar enthousiasme en liefde voor de fotografie kunt u kennis maken met historisch Leiden, in een tijd dat u bij Gerzon nog een foto van uw kind kon laten maken bij een besteding van 5 gulden aan kinderkleding.

Door allerlei wisselingen in de beeldbankgroep is het contactadres van het familielid van mevrouw v.d. Reijden verloren gegaan. Wij willen het album weer graag terug geven aan de rechtmatige eigenaar. Mocht u in vorenstaande iets herkennen van de historie of een naaste familielid kennen, wilt u dat dan s.v.p. per e-mail laten weten aan beeldbank@oudleiden.nl.

"Dirk van Eck" wordt Werkgroep binnen HVOL

De Dirk van Eck-Stichting organiseerde op 28 mei een feestelijk afscheid voor donateurs en andere belangstellenden in museum Boerhaave. Historica Agnes van Steen hield een lezing over het activisme in het roerige Leiden van de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw. Ze vertelde haar verhaal aan de hand van veel originele bronnen als affiches, manifesten, spotprenten en foto's, waarin heel wat bezoekers hun eigen verleden herkenden. In die tijd groeide ook het besef dat geschiedschrijving zich niet alleen op de groten en machtigen moet richten, maar ook op het dagelijks leven van gewone mannen en vrouwen. Precies dat was in 1987 de aanleiding om de Dirk van Eck-Stichting op te richten om meer aandacht te geven aan de sociale en economische geschiedenis van Leiden.

Het 25^e en laatste jaarboek dat aan de donateurs werd uitgereikt, is daar weer een mooi voorbeeld van. Er staan artikelen in over alledaagse kwesties als kinderopvang in het Leiden van 1885 en het levensverhaal van Luigi Belfi, de bekende Italiaanse ijscoman. Bijzonder aan het jaarboek 2013 is de uitgebreide serie foto's uit het 25-jarig bestaan van de stichting. Het jaarboek bevat bovendien de nieuwe (zesde) dvd in de serie 'Stadsbeeld in Beweging', samengesteld uit amateurfilms over Leiden die burgers hebben aangeboden. Ter afwisseling speelde het Leidse trio Dempsey maatschappijkritische liederen, wat mooi aansloot bij de strijdcultuur van de lezing.

Dirk van Eck houdt nu op te bestaan als zelfstandige stichting, maar zet als Dirk van Eck-werkgroep de activiteiten voort onder de vlag van de Historische Vereniging Oud Leiden, mede

omdat het de laatste jaren steeds moeilijker werd om voldoende vrijwilligers te vinden. Ook het aantal donateurs liep terug.

Om de samenwerking voor iedereen zichtbaar te maken ondertekenden HVOL-secretaris Miep Smitsloo en Dirk van Eck-voorzitter Charles van Reij een overeenkomst waarin de wederzijdse afspraken zijn vastgelegd. Onafhankelijke voortzetting van de activiteiten op het gebied van sociale en economische geschiedenis is gegarandeerd. De gebruikelijke jaarlijkse donateursbijeenkomst gaat door in de vorm van een Dirk van Eck-lezing. Er worden een bestuurs- en een redactielid geleverd en voor het resterende geld in kas wordt een afzonderlijk fonds opgericht waaruit activiteiten van de Dirk van Eck-werkgroep kunnen worden betaald. Deze werkgroep, met het accent op sociale en economische geschiedenis van Leiden, zal in september 2013 van start gaan (zie hiervoor ook de aankondiging in de Agenda op pag. 2 van dit blad).

Charles van Reij, voorzitter van de Dirk van Eck Stichting en Miep Smitsloo, secretaris van de HVOL, na de ondertekening van de overeenkomst (foto Tim Arnoldus).

Leids Stegenboek is een groot succes

Het boek 'Langs Leidse Stegen', waarover u in het vorige kwartaalblad al het een en ander heeft kunnen lezen, is een groot succes. Nog geen vier weken nadat onze voorzitter Hans Blom op 24 mei jl. in café De Bonte Koe in de Hooglandsekerk Choorsteeg het eerste exemplaar in ontvangst nam, was de eerste druk van 1.500 exemplaren al uitverkocht. Medio juli lag een tweede druk in de Leidse boekwinkels.

Het zijn de gebundelde artikelen die Tanneke Schoonheim de afgelopen twee jaar publiceerde in het Leidsch Dagblad over de 86 stegen die Leiden telt binnen de singels. Ze bezocht ze allemaal, praatte er met bewoners en verzamelde feiten over de naam en bijzondere bouwwerken en personen. Hielco Kuipers maakte de actuele foto's die werden aangevuld met historische opnamen afkomstig uit het Regionaal Archief Leiden en de Beeldbank van de Historische Vereniging Oud Leiden.

Hans Blom sprak bij de presentatie over 'een werk waarin de auteur in de haarvaten van de Leidse gemeenschap is gekropen'. Nu eens geen aandacht voor de grote monumentale gebouwen in de stad, maar voor plekjes waar 'het echte leven' zich voltrok en nog afspeelt. Tanneke Schoonheim leerde bij de voorbereiding van de artikelen de stad van een heel andere kant kennen. 'Ik heb me verbaasd over al het fraais dat je te zien krijgt als je je blik eens wat hoger richt en langs de gevels laat gaan. Ook heb ik ervaren hoe betrokken vele Leidenaars zijn bij hun stad en je graag deelgenoot maken van wat zich in het verleden in die smalle straatjes heeft afgespeeld. Een heel bijzondere ervaring'.

Frenk Dieke van HDC Media feliciteert Tanneke Schoonheim met bloemen bij de presentatie van haar boek 'Langs Leidse Stegen'.

Op zondag 30 juni jl. organiseerde het LD en groepswijzer.nl voor meer dan honderd belangstellenden een groepswandeling langs de diverse stegen. Het ligt in de bedoeling dat in de toekomst nog eens te herhalen.

Inmiddels verschijnt in het Leidsch Dagblad een nieuwe historische serie over bekende en minder bekende Leidenaars, getiteld 'Glippers en ballen'. Auteur is Ruud Spruijt onder meer bekend van boeken over de Leidse hofjes. Dit najaar verschijnt bij HDC Media een boek waarin de artikelen zijn gebundeld.

Macht en Pracht; Open Monumentendagen Leiden 2013

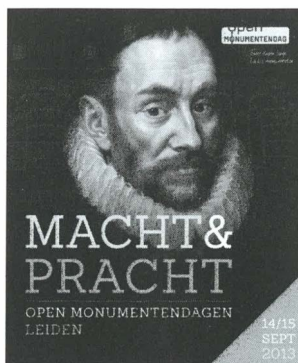
Onlosmakelijk verbonden met het tweede weekend van september; de Open Monumentendagen komen er weer aan! Op **zaterdag 14 en zondag 15 september** openen 35 monumenten in Leiden hun deuren voor bezoekers. Met andere tijden dan voorgaande jaren: op zaterdag van 12 tot 17 uur, op zondag van 10 tot 17 uur.

Macht en Pracht

De 26^e editie van de Open Monumentendagen Leiden staat dit jaar in het teken van Macht en Pracht. Beleef de macht van de wetenschap in de kennisbolwerken van de Leidse universiteit. Ontdek de economische macht van lakenstad Leiden en laat u imponeren door de kerkelijke pracht en praal. De geheimtip van dit jaar is de Keet van Jesse; het indrukwekkende woonhuis dat de architect voor zichzelf bouwde is voor het eerst geopend voor het grote publiek.

Randprogrammering

Naast de opengestelde monumenten is er een uitgebreide randprogrammering. Voor stoere ridders en parmantige prinsesjes is er tijdens de kinderactiviteiten op en rond de Burcht van alles te beleven. Samen met de Contactgroep Leidse Koren

organiseert de Stichting Open Monumentendagen Leiden een uitgebreid programma amateurmuziek in monumenten. Ook zijn diverse orgels in Leidse kerken te beluisteren én zelf te bespelen, een onderdeel dat mogelijk gemaakt wordt door de Stichting Orgelstad Leiden. Nieuw is de samenwerking met het Rijnlands Architectuur Platform: door middel van een UAR-applicatie, ontwikkeld door het Nederlands Architectuur

Instituut, maken we zichtbaar wat er niet (meer) is.

De gids met het complete programma is vanaf 7 september op te halen bij het Stadhuis, het Visitors Centre, Bplus C en diverse boekhandels en musea in Leiden.

Bezoeken en mogelijk maken

Als bezoeker geniet u twee dagen van Leidse monumenten en verhalen. Als vrijwilliger vertelt u de verhalen en zorgt u dat de bezoekers kunnen genieten. Zonder ongeveer 200 betrokken vrijwilligers, kan de OMD niet plaatsvinden. Ook meehelpen aan dit weekend? Neem dan contact op met de Stichting Open Monumentendagen via l.dijkstra@erfgoedleiden.nl.

HVOL BEDRIJFSLEDEN

Architectenburo Boter|Verheijen, Van Cleef Holding Leiden B.V., De Clercq advocaten en belastingadviseurs, Coördesign BV, Diaconessenhuis Leiden, Hoogheemraadschap van Rijnland, Restaurant Engelbertha Hoeve, Geelkerken en Linskens, advocaten, Motorhuis Holding B.V., Rijksmuseum voor Volkenkunde, Regionaal Opleidings Centrum Leiden (ROC), De Ruyter de Wildt & De Vroom advocaten, Stichting Leidse Studentenhuisvesting, Teekens Karstens advocaten en notarissen, Zorgverzekeraar Zorg en Zekerheid

Daar gaat 'ons' medaillon....

*Het was een drukte van belang, maandagavond de achtste juli in de Breestraat.
"Maandagavond, in de Breestraat? Waar je zelfs op de donderdagse koopavond vaak
het spreekwoordelijke kanon kunt afschieten?"*

Inderdaad, een drukte van belang, maar dit had niets met winkelend publiek te maken. Noch met bussen, Minerva of de Stadsgehoorzaal. Wel met grote vrachtauto's, draglines, pneumatische boren, asfalteer- en andere imponerende machines. Plus al de mensen die daarbij horen. Stratenmakers ook. En nieuwsgierige toeschouwers. Oh, ja, en wethouder Van Woensel en zijn partijgenoot Zevenbergen. Zeer informeel gekleed, dus niet in functie, moeten we aannemen, maar wel belangstellend.

Het was de avond dat 'ons' medaillon voor het stadhuis verwijderd werd omdat het breuken in de stenen en de fundering was gaan vertonen. Dat veroorzaakte trillingen die schade zouden kunnen toebrengen aan het stadhuis en andere omliggende panden. Trillingen vooral veroorzaakt door de meer dan 600 bussen die dagelijks door de Breestraat rijden. Ironie: die bussen waren die maandagavond verbannen, maar de drukte was er niet minder om.

De gemeente maakte van de nood een deugd door diezelfde avond een aantal lelijke plekken in het asfalt te vernieuwen – als voorlopige voorziening, in afwachting van de herprofilering van het wegdek .

'Ons' medaillon? In zekere zin, want we hadden het weggegeven. Hoe zat het ook alweer? In het Jaarboekje – altijd een schatkamer van informatie – jaargang 1978 staat te lezen dat de toenmalige voorzitter van Oud Leiden het medaillon aanbod aan de burgemeester van Leiden: "een groot mozaïek met de Leidse sleutels, zoals dat vanaf 1586 in de Breestraat voor de burgemeesterskamer gelegen had, maar dat in 1879 bij de aanleg van de paardentram verdwenen was ; reeds in 1907 heeft de vereniging moeite gedaan dit Leidse monument te reconstrueren, doch toen bleven de pogingen vruchteloos, zodat het het bestuur passend leek om deze nu zeventig jaar oude wens van Oud-Leiden bij dit jubileum (=75 jaar Oud Leiden; gk) te realiseren."

Dat is het verhaal? Nou, niet helemaal. Toenmalig bestuurslid van Oud Leiden L. Barendregt deed begin jaren tachtig nader onderzoek en rapporteerde daarover in het Jaarboekje van 1984. Hij kwam allereerst tot de conclusie dat het medaillon (oorspronkelijk “mozaïek” geheten en later “straatperk”) er ook na de aanleg van de rails voor de paardentram nog was, althans ten dele: tussen de rails was het verdwenen, daarbuiten verdween het pas toen de wisselplaats (stukje dubbelspoor om trams uit tegengestelde richting elkaar te kunnen laten passeren) werd verlegd van de Diefsteeg naar het stadhuis. “Het is nu onbegrijpelijk”, zo schrijft Barendregt, “dat het stadsbestuur uit het einde van de negentiende eeuw heeft toegelaten dat het bijna 300 jaar oude medaillon zo werd aangetaast. Het zou heel eenvoudig geweest zijn om het medaillon tussen de rails weer terug te brengen.” Maar dat gebeurde dus niet. Het medaillon verdween om pas als geschenk van Oud Leiden in 1977 terug te keren. En toen werd het tot 2013 met rust gelaten? Niets daarvan. Al in 1981, aldus Barendregt, moest het medaillon worden verwijderd voor de aanleg van een nieuwe riolering. Het werd daarna teruggeplaatst, met dezelfde natuursteenkeien, afkomstig van de rijbaan van de Garenmarkt tussen Raamsteeg en Hoefstraat. Voor de vlakvulling werden andere klinkers gebruikt dan die uit het medaillon van 1977. Maar spoedig eiste het verkeer (het was geen 1568 meer en ook geen 1879) zijn tol. De Breestraat was geasfalteerd, maar voor het stadhuis waren klinkers aangebracht voor de belevingswaarde.

Dat veroorzaakte, vooral op de grens van asfalt en klinkers, zoveel trillingen dat in 1983 ook voor het stadhuis tot asfaltering werd besloten. Het medaillon werd opnieuw verwijderd en opnieuw teruggeplaatst, nu gemetseld op een gewapend betonnen fundering. Met opnieuw andere klinkers, aldus Barendregt. Maar we weten inmiddels, ook in deze constructie had het medaillon niet het eeuwige leven.

We gaan nu de zoveelste fase in. Met het gemeentebestuur is afgesproken dat het medaillon bij de herinrichting van de Breestraat (voorzien voor 2014) door de gemeente opnieuw in het wegdek zal worden gereconstrueerd. Daartoe heeft de gemeente de oude situatie zorgvuldig gedocumenteerd. Er zullen nieuwe keien en stenen worden gebruikt en er zal een uitgekiende nieuwe fundering worden gelegd. Maar het mozaïek zal volgens het oude patroon worden gelegd. Daar wachten we nu dus op. Wordt vervolgd.

Gerard Kramer

Openbare bijeenkomst over het collectieplan van Museum De Lakenhal en het meerjarige project Restauratie & Uitbreiding van de monumentale Laecken Halle

Donderdagmiddag 31 oktober 2013, Museum De Lakenhal.

In 2014 start het meerjarige project 'Restauratie & Uitbreiding van Museum De Lakenhal'. De monumentale Laecken Halle uit 1641 huisvest het museum sinds de oprichting in 1874 en is als hoogtepunt van de Hollandse Renaissance een belangrijk Rijksmonument. De eerste prioriteit van het project is dan ook de hoogwaardige restauratie van het interieur en exterieur van het 17de-eeuwse pand. Daarnaast zal een nieuw te bouwen tentoonstellingszaal ruimte creëren voor tijdelijke presentaties. Aangevuld met gastvrije ontvangstruimtes voor het publiek, een eigen restaurant en een volwaardige museumwinkel biedt het verbouwingsplan een toekomstvisioen om naar uit te kijken!

Tijdens een openbare bijeenkomst op donderdag 31 oktober praat directeur Meta Knol u bij over de stand van zaken rondom het project Restauratie &

Uitbreiding. Ook vertellen leden van de museumstaf over de manier waarop het collectieplan aan deze ontwikkelingen aangepast wordt. Zo krijgt de geschiedenis van de Lakennijverheid ruim baan in het vernieuwde museum. Hierover vertelt conservator Geschiedenis Jori Zijlmans. Ook de geschiedenis van het gebouw zelf, misschien wel

het belangrijkste collectiestuk, zal tegen die tijd duidelijker onder de aandacht van het publiek worden gebracht, zo zal junior-conservator Kunstnijverheid Prosper de Jong laten zien.

Iedereen is van harte uitgenodigd om aanwezig te zijn op deze informatieve middag in Museum De Lakenhal. Meer informatie volgt in het oktobernummer van dit blad. Voor vragen kunt u contact opnemen door een e-mail te sturen naar pr@lakenhal.nl of via tel.nr. 071-5165360.

Stadhouders Lief

De Stichting "Het Portret Spreekt" zal, i.s.m. met de historische verenigingen Oud-Leiden en Oud-Oegstgeest op 14 en 15 december a.s. in Kasteel Oud-Poelgeest het toneelstuk 'Stadhouders Lief' presenteren, van auteur Michel Meissen. Het stuk gaat over het leven van Margaretha van Mechelen (158-1662) en Amalia van Solms (1602-1675), gespeeld door Gepke Witteveen en Anna Nicoläi. Met deze vrouwenportretten komt één van de boeiendste periodes uit de geschiedenis van het Huis van Oranje tot leven. In het oktobernummer van dit blad volgt meer informatie. De prijs zal € 32,50 pp bedragen incl. rondleiding in het kasteel en na afloop drankje en hapje.

Ruim een eeuw ambulance in Leids stadsbeeld

Hans Waldeck beschrijft historie van zieken- en ongevalleervoer.

Op 21 juni 1910 rijdt de allereerste ambulance door de Leidse binnenstad. Voor de gekostumeerde optocht van het Leidse Studentencorps stelt de Amsterdamse apotheker Essers deze ziekenauto beschikbaar. Ruim een eeuw later – op 11 april 2013 – wordt aan de Vondellaan de nieuwe hoofdvestiging van de Regionaal Ambulancevoorziening Hollands Midden geopend. Het gebouw biedt onderdak aan 19 met de modernste apparatuur uitgeruste ambulances, een meldkamer en een opleidingscentrum.

Hoe in die tussenliggende periode het regionale gewonden- en ziekenvervoer zich met vallen en opstaan ontwikkelde tot een geoliede organisatie is opgetekend door Hans Waldeck (1946). Als oudste zoon van een Haagse chirurg bemande hij al in het eerste jaar van zijn studie geneeskunde in Leiden een ambulance van de Eerste Hulpdienst. Zelf zegt hij door zijn vader al op jonge leeftijd 'te zijn besmet met het hulpverleningsvirus'.

Voor zijn omvangrijke boek 'Een ziekenauto verdient een bloemenslinger' interviewde hij zo'n 120 personen en verzamelde vele honderden foto's. Het is een diepgravend relaas geworden waarbij oog voor het kleinste detail maar ook de grote lijnen en vele saillante feiten de basis vormen.

Ongevalslachtoffers werden aan het eind van de 19de eeuw nog met rader- en fiets-brancards naar de ziekenhuizen gebracht. En soms, als snelheid geboden was en bij gebrek aan beter materiaal, per handkar. Daarna waren het vooral stalhouderijen die het ziekenvervoer ter hand namen. Aanvankelijk met koetsen en rijtuigen maar vanaf de jaren twintig in de vorige

eeuw met auto's zoals een aangepaste T-Ford. In 1930 werd een Ford AA ingezet die zelfs tot 1955 in bedrijf bleef.

In Leiden was het ambulancevoer grotendeels een particuliere aangelegenheid. Frans Dieben (1886-1936) was voor de Tweede Wereldoorlog de grootste vervoerder met vijf ziekenauto's. Andere Leidse zieken- en gewondentransporteurs waren Borgerding, Van Kerkhof en de Gebroeders de Jong. Meestal in combinatie met taxivervoer en ritten bij trouw- en begrafenisplechtigheden.

De oprichting van een gemeentelijke Eerste Hulpdienst kwam er vooral door de inzet van de in 1921 benoemde directeur van de Gemeentelijke Geneeskundige Dienst Maarten Dirk Horst. Het had nogal wat voeten in aarde en de dienst bestond in eerste instantie uit slechts één ziekenauto en één verpleger. In later jaren werden zowel de ambulances, de apparatuur en de deskundigheid van het personeel verbeterd. Op aandrang van de ziekenhuizen werden

bijvoorbeeld nieuwe reanimatietechnieken toegepast. In de jaren zeventig leidde de Wet Ambulancevervoer ertoe dat de hulpverlening goed werd gestructureerd en de kwaliteit verder verbeterde. Een plan van B en W in 1987 om de EHD te privatiseren en onder te brengen bij de Gebroeders de Jong leidde tot fel verzet van het personeel. Een jaar later werd een aparte bv voor het ziekenvervoer opgericht en de dienst werd ondergebracht bij de brandweer. Tot in 1990 een nieuwe gebiedsindeling van kracht werd in het kader van de Centrale Post Ambulancevervoer. In 2001 kwam op aandrang van het ministerie van Volksgezondheid de Gemeenschappelijke Ambulance Dienst tot stand met drie uitrukposten: de Pesthuislaan, de Gooimeerlaan en de Simon Smitweg in Leiderdorp. Een jaar later kwamen de

aandelen van de ambulancedienst van Gebroeders de Jong op de markt. De gemeente kocht ze voor 700.000 euro. In 2004 kwam een definitief einde aan het particuliere ambulancevervoer in Leiden met de vorming van de Regionale Ambulancedienst Hollands Midden.

Hans Waldeck gaat in zijn boek uitvoerig op de groei, bloei en teloorgang van alle vervoerders in de Leidse regio en de Bollenstreek. Hij schetst tegelijkertijd de ontwikkelingen in de regionale gezondheidszorg, met name in de ziekenhuizen en bij de GG en GD en brengt twee grote rampen in herinnering: de treinontsporing bij De Vink in 1926 en de botsing van 120 auto's in dichte mist op de A4 bij Leiderdorp in 1984, waarbij negen doden en tientallen gewonden vielen.

Herdruk boek ziekenvervoer

In het vorige kwartaalblad meldden we dat het boek 'Een ziekenauto verdient een bloemenslinger' over de historie het ziekenvervoer in Leiden en de Duin- en Bollenstreek nog in beperkte oplage te koop was bij de RAV Hollands Midden aan de Vondellaan in Leiden. Inmiddels is deze eerste oplage uitverkocht. Wel is er een herdruk van de uitgave verschenen die voor 39,95 euro te koop is bij boekhandel Van der Berg, Achterweg 12 in Katwijk. Of via HHS Uitgeverij in Velp, tel. 0486 – 476454, website www.hhsuitgeverij.nl.

Rectificatie 1

In het vorige kwartaalblad Oud Leiden Nieuws stond de recensie van het boek 'Leidse glorie' over de historie van de begraafplaats Groenesteeg. In een begeleidend kadertje werd foutief gemeld dat Goeie Mie er begraven ligt. Ten onrechte ging ik ervan uit dat de vermelding P7 bij het artikel een grafaanduiding was. Inmiddels zijn we door diverse leden onder wie 'Goeie Mie-kenner bij uitstek': Ingrid Moerman gewezen op deze misser. De auteur Lodewijk

Kallenberg, die geen enkele blaam treft, bied ik mijn excuses aan voor de onjuiste interpretatie.

Bram van Leeuwen

P.S. Mocht u interesse hebben in het boek dan kan het besteld worden door een email te sturen naar secretariaatgroenesteeg@gmail.com.

Jan van Hout geëerd met gedenksteen en boek

Door de eeuwen heen vonden vele Leidenaren een laatste rustplaats in de Pieterskerk. Een van hen was stadssecretaris Jan van Hout (1542-1609) maar van zijn graf ontbrak ieder spoor. De Vereniging Jan van Hout (Vrienden van het Regionaal Archief Leiden en omstreken) wilde de herinnering aan deze grondlegger van het moderne Leiden terugbrengen in de kerk. Zij gaf de Leidse kunstenaar Jan Kleingeld opdracht een monument te ontwerpen. Kleingeld beschouwde die opdracht als zeer eervol: een eresaluut voor een persoon met een groot statuut en op een toplocatie. Vooral de geest die het monument moest uitdrukken sprak hem aan; bescheiden, subtiel, als een triangel in een orkest. Op 25 april werd na de jaarlijkse Jan van Houtlezing de herdenkingssteen onthuld (zie foto voorpagina).

Al jaren legden de leden een krans in de kerk ter nagedachtenis aan Jan van Hout en zijn vrouw Lysbeth van Wing. Dat er geen verwijzing in de Pieterskerk te vinden was vond Van Houts biograaf Karel Bostoen te gek. Daarom werd geld ingezameld voor een tastbare herdenking van de man die behalve stadssecretaris ook notaris, drukker, secretaris van de universiteit, dichter en toneelschrijver was. Hij regelde de armenzorg en trok immigranten aan voor de textielindustrie. Verder organiseerde hij het Leidse Landjuweel van 1596 en

de eerste 3 oktobervieringen, de feestelijke optocht bij de opening van de Leidse universiteit en een grote loterij ten bate van het Elisabeth Gasthuis. Bostoen: 'Hij was een echte homo universalis, een alleskunner, een regelneef eerste klas. Hij kende iedereen en hield alles in de gaten'. Hij was ook een barse man zegt bestuurslid Kees Walle: 'Hij schold iedereen stijf'. Maar aan zijn verdiensten twijfelt niemand. 'Hij was de belangrijkste persoon voor de ontwikkeling van Leiden. De bibliotheken en archieven die hij achterliet zijn een bijna onuitputtelijke bron van onderzoek', aldus Walle. Zijn graf werd overigens ontdekt door wijlen Robert Oomes, wiskundeleraar en historicus die alle graven in de Pieterskerk in kaart bracht. Tijdens de bijeenkomst werd ook het boek gepresenteerd, getiteld 'Jan van Houts nalatenschap'. Deze wetenschappelijke uitgave bevat het door Van Hout zelf geschreven testament en een transcriptie en een hertaling in modern Nederlands. Aan 'Van Houts uiterste wille' is bovendien de getranscribeerde tekst van zijn boedelinventaris toegevoegd, voorzien van toelichtende commentaren. De publicatie van 64 pagina's door uitgeverij Ginkgo is deels mogelijk dankzij de geldinzameling, aangevuld met een bijdrage van de Vereniging Jan van Hout die met de uitgave tevens haar 25-jarig jubileum viert. Het boek is te koop voor 15 euro.

Fotowedstrijd 25 jaar De Put in de Oude Morsch

De Stichting Historische Haven Leiden en buurtvereniging De Put in de Oude Morsch nodigen alle fotograferende Leidenaren uit om een foto in te zenden met als thema '25 jaar in de Oude Morsch: de buurt en haar bewoners'. Kiekjes van toen en nu, artistieke impressies van de buurt en haar ontwikkeling, mo(nu)menten die voor de volgende generaties bewaard moeten blijven, portretten van de karakters, kortom alles wat de buurt kenmerkt kan worden vastgelegd. De foto's worden de hele maand oktober geëxposeerd in de etalage van de Printer, Morsstraat 2, en tijdens de 3-oktoberfestiviteiten op het Kort Galgewater. Voor meer informatie zie www.deoudemorsch.nl.

'Ik zie u vaker dan mijn moeder'

Een steunbetuiging aan de kleine Leidse winkeliers.

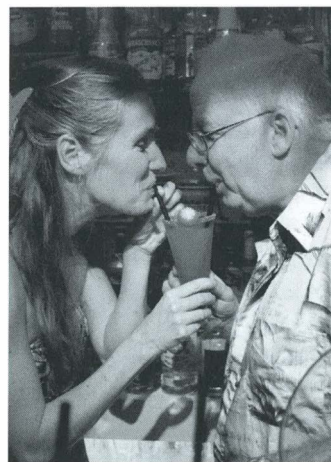
De winkelcentra in de steden hebben zich de afgelopen decennia ontwikkeld tot 'eenheidsworsten'. De vestiging van steeds meer filiaalbedrijven en de teloorgang van de plaatselijke 'kleine zelfstandigen' en gespecialiseerde winkeltjes hebben geleid tot een sterke vermindering van de diversiteit en het eigen karakter. De Leidse binnenstad en de wijkwinkelcentra vormen daarop geen uitzondering.

Het was dan ook een verrassend initiatief van de Leidse theatermaker Kristel Boekhorst om een bewuste poging te doen het tij te keren door aandacht te vragen voor de sterk klantgerichte kleine detailist. Dat doet zij met het door haar zelf als project en album betitelde boekje 'Ik zie u vaker dan mijn moeder' waarin een ode wordt gebracht aan 21 van haar eigen winkeliers.

De Leidse columnist Nico Oudshoorn overhandigde op 28 april op het Stadhuisplein het eerste exemplaar aan zijn slager Daan van der Zon. Kristel Boekhorst doet een beroep op de klant om zijn winkelier beter te leren kennen. Bij zijn voornaam te noemen, op z'n verjaardag een kaartje te sturen en eventueel met hem of haar op de foto te gaan.

Zij bewijst met de serie interviews dat de Sleutelstad, ondanks de kille sanering en de voortdurende schaalvergroting waardoor tientallen buurtwinkeltjes het loodje legden, nog steeds winkels kent met een typisch Leids karakter. Variërend van de afhaalchinese, de drogist, de fietsenmaker, de kaasboer, de kapper, de kruidenier, de schoenmaker, de bloemist tot de slijter. Wat opvalt in veel van hun 'levensverhalen', die Kristel Boekhorst optekende, is de sterke band die veel winkeliers met hun klanten onderhouden. Een fors aantal vervult de rol van buurtwerker, zijn een klankbord voor mensen die hun verhaal kwijt

willen en stellen een goede band met hun vaste klanten op prijs. Sterker nog, het is vaak hun drijfveer om ermee door te gaan. Een enkeling gaat zelfs zover dat er een potje wordt meegehuild als een klant in de problemen zit. Een ander gaat met zijn klanten

Kristel Boekhorst en dierenwinkelier Peter Hemerik aan de cocktail

skiën. Even opmerkelijk is dat ze vaak neventaken of hobby's beoefenen die een groot contrast vormen met hun dagelijkse werk als neringdoenden. Een schoenmaker die in een punkband speelde, de afhaalchinese die verknocht raakt aan de schietsport, de op het wad vogels spottende schoenmaker of de cocktails makende dierenwinkelier. En niet zelden zijn het winkeliers die al enkele generaties lang het bedrijf van hun voorouders voortzetten.

Een verzameling boeiende verhalen met grappige foto's die een verrassend beeld geven van de Leidse winkeliers, die te midden van de Blokkers, Ziengs, Hema's, Kruidvatten en Ici Paris, Bakkers Bart en Digrossen, en ondanks de lange werkdagen plezier bleven aan hun negotie en klandizie.

'Ik zie u vaker dan mijn moeder' - Kristel Boekhorst in samenwerking met de Stichting Peen en Ui - 48 pagina's - 7,95 euro.

Gevelsteen Breestraat krijgt historische naam én kleur terug

Sinds 19 juni zijn drie gerestaureerde gevelstenen terug op hun oorspronkelijke plek op de hoek van de Breestraat (nummer 81) en de Diefsteeg: een steen met hoed en kroontje, in de volksmond De Blauwe Hoed genoemd, en twee gedenkstenen 'Anno' en '1652'. Bij de onthulling kreeg de steen zijn oorspronkelijke naam terug: De Gecroonde Hoet.

De HVOLWerkgroep Geveltekens, die zich richt op het behoud en herstel van Leidse geveltekens, deed interessante ontdekkingen over deze gevelsteen, die in de loop der tijd verschillende namen heeft gehad: Blauwe, Zwarte of Oranje Hoed, of Gecroonde Hoed. Al die kleuren zijn aangetroffen in de verflagen op de steen. De kleur van de oudste lagen, oker en zwart, zijn bij de restauratie weer aangebracht.

Gevelstenen verwezen vaak naar het beroep van de eigenaar of gebruiker van het pand, maar de eerste eigenaar was geen hoedenmaker. Uit de bewoningsgeschiedenis blijkt er eerst een schoenmaker in het pand gezeten te hebben, dat toen De Vergulde Schoen heette. In 1601 werd Evert Jansz. de nieuwe eigenaar. Hij heeft mogelijk de steen met de hoed in de gevel van zijn pand geplaatst. Uit archiefonderzoek blijkt na-

melijk dat het huis op de hoek van de Breestraat en Diefsteeg in 1604 'De Gecroonde Hoet' heette. Mogelijk is de steen nóg ouder en heeft hij eerder op een andere plaats gezeten. Daarvoor zijn aanwijzingen gevonden tijdens het kleuronderzoek. De steen met de hoed is dan ouder dan de beide andere gedenkstenen.

Evert Jansz. stond eerst te boek als 'cramer', maar later blijkt hij bakker geworden te zijn, evenals de eigenaren na hem. In 1652, het jaar van de gedenkstenen 'Anno' en '1652', krijgt Harman v.d. Vecht vergunning voor het maken van een bakoven. Mogelijk is toen de voorgevel vernieuwd en zijn de gevelstenen ge- of herplaatst.

In 1957 werd het oorspronkelijke pand afgebroken en is de steen met de hoed herplaatst in de Diefsteeg. Drie bijbehorende stenen verdwenen, totdat een lid van de Werkgroep Geveltekens er in 2012 twee terugvond in het depot van de Gemeente Leiden. De laatste steen is nog zoek.

De Werkgroep Geveltekens heeft het hele verhaal over De Gecroonde Hoet op de website www.oudleiden.nl/geveltekens/blog geplaatst en ook op <http://www.archiefleiden.nl/home/collecties/uw-verhalen/verhaal/id/184>.

Provinciale Erfgoeddag

Het Erfgoedhuis-ZH organiseert op 1 november 2013 haar zesde Provinciale Erfgoeddag voor gemeenten, erfgoedorganisaties, professionals en vrijwilligers. Het thema is *Laat je vervoeren – Openbaar Vervoer in Zuid-Holland*. Aan bod komt onder andere het omgaan met oude trams en treinen, zowel de beleving als het doorgeven van (historische) informatie en de zoektocht naar vrijwilligers het materieel rijdend houden. En niet te vergeten herbestemming van leegstaande tram- en stationsgebouwen.

De locatie voor deze dag is zeer toepasselijk: het Trammuseum van de RTM in Ouddorp (Goeree-Overflakkee).

De prijs voor de hele dag, inclusief ophalen met historisch vervoer vanaf Rotterdam CS, bedraagt € 75,-. Boek voor 15 september en ontvang een korting van € 10,-. Voor meer informatie en aanmelden: www.erfgoeddag.nl

Oproep van de promotiecommissie

Sinds onze vorige oproep in dit blad is de promotiecommissie van de HVOL flink uitgebreid.

De commissie moest groter worden omdat niet iedereen altijd bereid of beschikbaar is om juist op het nodige tijdstip aan te treden. Met een grotere groep is de kans op een goede bezetting groter.

Extra krachten zijn nodig voor, bijvoorbeeld, het uitzetten van folders bij instanties en locaties, ledenwervingsactiviteiten o.a. bij HVOL-lezingen, de Dies en Monumentendagen, ter ondersteuning van activiteiten waar HVOL

een promotierol heeft en voor nieuwe, nog door de commissie te ontwikkelen, activiteiten.

De promotiecommissie kan en mag dus nog wat groeien. Daarom willen wij u graag nogmaals uitnodigen de promotiecommissie bij gelegenheid de helpende hand te bieden en daardoor mee te werken aan behoud, groei en bloei van onze vereniging.

Heeft u belangstelling? Stuur een berichtje met uw naam en telefoonnummer naar promotie@oudleiden.nl. Er wordt dan contact met u opgenomen.

Rectificatie 2

Een oplettende lezer wees ons erop dat op pagina 25 van het vorige nummer van Oud Leiden Nieuws (mei 2013) een verkeerd onderschrift bij de illustratie staat. Het gemakkelijke tafereel toont de Zoeterwoudse Singel met op de linkeroever het in 1835 aangelegde en in 1881 weer afgegraven

verhoogde plantsoen met muziektent, dicht bij de Kraaijerstraat. De geaquarelleerde tekening uit 1837 is gemaakt door W. van Groenewoud.

Paul Birker

Leiden molenstad nummer één

Op zondag 22 september zijn tussen 10 en 5 uur alle molens van Leiden te bezichtigen. Ze zullen doen waarvoor ze gebouwd zijn: draaien - als er genoeg wind is. Want ze hebben bijna allemaal nog het complete binnenwerk: dé kans om die binnenkant aan het werk te zien. Iedere Leidse molen is uniek en heeft een uniek verhaal. Dat kunt u die dag komen horen.

Dan weet u eindelijk waarom sommige molens rood geloven en andere groen. Kom vooral langs!

Aan het woord is Philip Pijnaken (1973), vrijwillige molenaar van vijf Leidse molens en voor de kost medewerker van Rijnland. Verrassend nieuws: "Er is geen stad in Nederland die nog zoveel windmolens heeft: negen". Bovendien staan er in de omgeving meer dan in Kinderdijk. Toch doet Leiden daar bijna niets mee. Philip is daarom bezig een Leidse molenstichting op te richten, om het vak van molenaar ook op volgende generaties over te dragen en de molens te behouden. Na de Tweede Wereldoorlog lijkt de rol van de molens uitgespeeld. Net als bij andere monumenten, wordt er decennialang heel slordig mee omgegaan. De kentering komt in 1971 met de oprichting van het Gilde Vrijwillige Molenaars.

In Leiden komen zo'n beetje alle Hollandse molentypen voor: hout-zaagmolens (De Herder en D'Heesterboom), korenmolens (De Valk en De Put), wipwatermolens (Maredijkmolen en Kikkermolen) en ronde stenen poldermolens: Stevenshofjesmolen, Rodenburgermolen en de meest unieke van al, de Stadsmolen. Met zijn merkwaardig 'vrouwelijke' taille heeft deze molen ook een bijzondere geschiedenis: eerst een doorspoelmolen, om het vieze stadswater in de Stinksloot te krijgen, later en nu nog steeds om de Stadspolder droog te malen met een gietijzeren as die nog bij de "Grof" is gemaakt.

De Herder

De Maredijkmolen kreeg in 1925 een hulp-elektromotor. Dat was nodig, omdat de molen steeds meer last kreeg van omringende bebouwing en beplanting. Hij kon daardoor 'zijn' polder niet meer droogmalen. Dat probleem (het hinderen van de windvang) is sindsdien in Leiden alleen maar groter geworden: geen enkele molen heeft nog een onaangetaste molenbiotoop. Ook het huidige stadsbestuur heeft weinig oog voor de molens. "Als de gemeente me al om advies vraagt bij bouwplannen, dan zijn ze zo definitief dat er niks meer aan te veranderen is. Bovendien geeft de provincie steeds makkelijker ontheffing, zodat de molens nog meer in het gedrang komen. Er is in het stadhuis niemand die zich voor het behoud van werkende molens verantwoordelijk voelt, terwijl het vaak weinig moeite kost in ieder geval te hoog opschietend groen van de molens weg te houden" aldus Pijnaken.

Maredijkmolen

Op molensinleiden.nl, een door Philip beheerde website is veel informatie te vinden. Gebrek aan kennis is dus het probleem niet. Gebrek aan geld en goede wil des te meer. Op mijn vraag wat de Historische Vereniging Oud Leiden voor de Leidse molens kan betekenen antwoordt hij: "De HVOL kan de gemeente overtuigen de molens over te dragen aan een Leidse molenstichting. Daarmee kunnen we fondsen aanboren, de gemeente kan dat niet. Met een stichting kunnen vrijwilligers ervoor zorgen dat meteen wordt ingegrepen als er iets kapot is, zodat onderhoud niet restauratie moet worden: stukken goedkoper. En na-

tuurlijk kan de HVOL een fatsoenlijke bruid-schat bepleiten bij de overdracht, anders werkt het niet.” De HVOL kan ook samen met die stichting met de gemeente een molenbiotopen-convenant sluiten, waar de gemeente (en projectontwikkelaars) aan gehouden kan worden., zodat de sluipende teloorgang van de molens stopt. “Wil de HVOL ook meewerken aan een Leids molenboek? Er zijn al boeken over bruggen, stegen en gevelstenen. Maar die enorme werktuigen, die in de stadsgeschiedenis zo’n

D'Heesterboom

grote rol hebben gespeeld, worden genegeerd. We beschrijven (vrij naar Mattheüs) bij wijze van spreken iedere splinter, maar de balk in ons oog zien we niet.”

Wat is de toekomst van de molens? “Ze kunnen meer dan nu toeristische blikvangers zijn. Ze kunnen ook, al krakend en steunend, bijspringen om Leiden droog te houden als de stroom uitvalt, als levende monumenten.” Het hoogheemraadschap van Rijnland heeft er dus ook belang bij. Als het waterschap het beheer van het stedelijk water overneemt, kunnen de molens weer een rol krijgen bij de stedelijke waterhuishouding. “Want het kan veel beter dan nu!”

John Steegh

Stichting Diogenes trapt jubileumjaar af met schildje

De Stichting Diogenes Leiden schroefde dinsdag 14 mei een schildje op de Latijnse School. Hiermee heeft de organisatie, die zich inzet voor het restaureren en conserveren van monumentaal erfgoed, het startsein gegeven voor diverse activiteiten om haar veertigjarige bestaan dit jaar te vieren.

Het schildje is ontworpen door Dido Woelders. Het teken is in gedekte tinten groen en grijs gehouden om zich te onderscheiden van de schildjes van bijvoorbeeld gemeentelijke monumenten die signaalrood en wit zijn of die van de Vereniging Hendrick de Keyzer in lichtblauw en wit. Het schildje van de Stichting Diogenes stelt een ton voor met erboven een rollaag. Zo'n rollaag werd boven deuren en ramen gemetseld om de kracht van de bovenstaande muren naar de zijkant af te buigen en is een typische bouwwijze voor oudere monumentale panden die met name het huizenbezit van deze Leidse stichting uitmaken. De ton is als symbool van wonen bedoeld. De Griek Diogenes, die in 404 voor Chr. werd geboren in Sinope, woonde volgens de verhalen in zo'n (regen)ton om het belang van eenvoud te benadrukken.

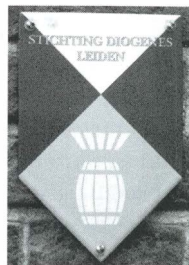
Het eerste project dat werd aangepakt door de toen kersverse stichting was een rij huizen aan de

De ingang van de Latijnse School, met Diogenes-schildje.

Lokhorststraat die aanvankelijk op de nominatie stonden om te worden afgebroken. De gemeente had een verzoek gedaan aan het ministerie om de monumentenstatus ongedaan te maken. Dat lukte niet en de restauratie kon beginnen en daarmee werd het sein gegeven voor diverse reddingsoperaties van, voornamelijk 17de eeuwse, huizen en de Latijnse School in de stad.

Naast het bevestigen van de nieuw ontworpen schildjes aan de panden, zal op 15 september een feestmiddag worden gehouden voor betrokkenen en huurders. Op die dag zal tevens het jubileumboek worden gepresenteerd, waarin het bezit van de stichting en de geschiedenis ervan wordt beschreven. Dat boek is later o.a. via de boekhandel te verkrijgen.

Het nieuwe groen-grijze schildje van de Stichting Diogenes op de Latijnse School.

De Stichting Diogenes werkt aan een hernieuwde oriëntatie op te restaureren panden, huizen of complexen die voor (bijvoorbeeld commerciële) partijen niet interessant zijn, maar die om reden van authenticiteit behouden zouden moeten blijven, soms met een nieuwe functie, bijvoorbeeld als woning.

De gedenksteen in de gevel van de Latijnse School, ter herinnering aan de restauratie door Stichting Diogenes in 1982.

Even kennismaken: WaterAmbacht Leiden

Op zondagmiddag 16 mei 2010 belegde de HVOL een discussie over de vraag of het weer opengraven van in het verleden gedempte grachten een aantrekkelijk perspectief is voor de stad. Na afloop kondigde Henk Hegeman aan verder te willen gaan met dit onderwerp. Hij nodigde geïnteresseerden uit zich bij hem aan te melden. Dat leidde tot een eerste bijeenkomst in augustus 2010 van burgers die de gebruiks- en belevingswaarde van het water in Leiden willen vergroten. Deze groep is verder gegaan onder de naam 'Waterambacht Leiden'.

Wij, het Waterambacht Leiden, zijn een burgerinitiatief zonder strikte organisatiestructuur, dat openstaat voor iedereen die in het Leidse stadswater is geïnteresseerd en zich daarvoor wil inzetten. We hebben momenteel een vaste kern van ca. 10 personen met heel uiteenlopende achtergronden en deskundigheden. We hebben gemeen dat we zeer betrokken zijn bij en geïnteresseerd in het stadswater in Leiden in al zijn aspecten. We hebben een logo (zie boven) en een missie, komen regelmatig bij elkaar, brengen samen zienswijzen, ideeën en meningen in bij bedrijven, organisaties en overheden, ontwikkelen eigen initiatieven en nemen deel aan verschillende overlegvormen. Hoewel er personele bindingen zijn, is het Waterambacht geen suborganisatie van de HVOL.

Meer concreet streven wij naar:

- het vergroten van het areaal publiek water, in het bijzonder door het weer opengraven ('ontdempen') van eerder dichtgegooid of overkluisd watergangen, te beginnen met de Lange Mare,
- het behouden en versterken van de historische structuur van het open water als onderdeel van de morfologie van de stad,
- het op kosteneffectieve, milieuvriendelijke en historisch bewuste wijze oplossen van (grond)waterproblemen in de stad,
- het vergroten van de bevaarbaarheid van Leids open water,
- het versterken van de band tussen de inwoners van de stad en het water en het vergroten van het draagvlak voor (meer) open en schoon water in Leiden.

De middelen die ons ter beschikking staan zijn bescheiden. We hebben tijd, kennis en enthousiasme, maar geen geld. We zien ons meer als kennismakelaar en aanjager die inwoners, ondernemers en overheden enthousiasmeert voor onze doelstellingen.

In de afgelopen drie jaar hebben we heel wat activiteiten ontplooid. Voorbeelden:

- Eén van onze speerpunten is het weggrijpen van de dam in de Maresingel bij de E.ON-centrale, die daar de doorvaarbaarheid belemmert. De dam scheidt het opgewarmde water dat de centrale uitlaat van het koude water dat de centrale inneemt als koelwater. We hebben een plan ontwikkeld om dat warme restwater te gebruiken voor stadsverwarming door het in een ringleiding naar verschillende (nieuw)bouwprojecten te vervoeren (zie afbeelding op pagina 28). Daardoor wordt de dam overbodig. We hebben hierover overlegd met alle betrokkenen, maar zolang niet bekend is hoe lang de centrale nog in gebruik blijft, is het onduidelijk of ons idee kan worden uitgevoerd.
- We hebben een alternatief plan met kostenberekening gemaakt om de wateroverlast in De Oude Kooi op een goedkope en milieuvriendelijke wijze op te lossen, zonder de bestaande bebouwing aan te tasten. Samen met de werkgroep Oude Kooi van de HVOL is dit ingebracht bij bewoners, corporatie en gemeente. Elementen daarvan zijn door de gemeente en het door de gemeente ingehuurd ingenieursbureau overgenomen.

We maken deel uit van de Erfgoedkoepel: de Leidse erfgoedorganisaties waarmee de gemeente regelmatig overlegt. Recent hebben we in dat kader een brief met aandachtspunten betreffende het stadswater voor de nieuwe Erfgoednota bij de gemeente ingebracht.

ligers kunnen inzetten. Voorts zijn we een website www.waterambachtleiden.nl aan het opzetten. Daar zullen we onze activiteiten en projecten op plaatsen, relevante literatuur, waaronder scripties van leden van het Waterambacht o.a. over het opengraven van de Lange Mare, en ook een geschiedenis van de ontwikkeling van het stadswater in Leiden.

Voor meer informatie kunt u zich wenden tot Henk Hegeman, e-mail: hegeman@waterambachtleiden.nl of telefoon: : 06-33084721.

Een artistieke impressie: na verwijdering van de Maresingeldam brengt een ringleiding verwarmd koelwater van de elektriciteitscentrale naar bestaande en nieuwe projecten langs de Leidse singels.